

Bildkälla: Historiska kartor,
Lantmäteriet

Gemensam avslutning

Samla ihop eleverna och håll en gemensam diskussion kring platsen. Här hittar du frågor att ställa, svar på frågor och några korta manus som handlar om platsen, kartor från förr och landhöjning. I denna del av lektionen använder ni också kartan från 1700-talet och ekonomiska kartan.

Tips – skriv ut kartorna i A3. På så sätt blir de lättare att studera i grupp. Alla kartorna kommer från Lantmäteriets Historiska kartor. Till lektionen finns även en karta över Kramfors kommun och en Sverigekarta som ni kan använda er av om ni vill hjälpa eleverna att orientera sig.

Ställ gärna frågor kring vad eleverna tror. Varför just den här platsen? Hur kan man veta sådant?

Berätta:

”Man vet inte att det här är just platsen för fängelsehålan där de häxanklagade satt. Det enda man vet är att de satt i källaren under den tidigare gästgivaregården i Hammar. Men var låg den? Det här kan vara den platsen, men fram tills för inte så länge sedan trodde man att det var en annan plats.”

Visa nu kartan från 1700-talet. Den är väldigt svår att förstå. Texten är svår att läsa, och landskapet ser inte likadant ut idag som då. Kan ni tillsammans identifiera något av följande på kartan:

- Ångermanälven
- En tjärn
- Åkermark
- Ängar
- En väg
- Vad säger texten?

Kartan är svår att tyda, även om man kan identifiera några olika delar. Jämför nu med ekonomiska kartan, och berätta:

” En ekonomisk karta är en karta som visar egendomarnas utsträckning (fastigheterna) och hur marken utnyttjas, till exempel för olika typer av jordbruk och för transporter (vägar och järnvägar). Det är det samma med 1700-talskartan, men eftersom man inte hade samma regler för hur kartor skulle se ut och allt var dessutom ritat för hand så blev de inte lika exakta.”

Försök nu att visa på kartan var ni är. Visa sedan var den gamla platsen för fängelsehålan var. Varför har man bytt plats? Svaret är landhöjningen. Detta är ett bra tillfälle att berätta kort om vad det var för något.

Landhöjning:

”Landhöjning innebär att marken höjer sig. Man brukar säga att landytan höjer sig i förhållande till havet. Här i Sverige beror det på att det en gång har funnits inlandsis, och när den smälte och försvann kunde marken resa på sig. Det betyder att för flera hundra år sedan när marken var lägre var vissa delar täckta av vatten – bland annat den gamla platsen för fängelsehålan. Man tror alltså att på 1700-talet var den platsen täckt med vatten. När man upptäckte det letade man efter en annan möjlig plats för fängelsehålan, men man vet inte om det här är den rätta fängelsehålan. Man tror bara att det är en möjlig plats”